

Nuri Sevsem Grvarıdar

Hikâye Anlatıcısının Yolculuğu

Ateş Başından Cam Kulelere
Homo Narran'ın Kadim Hikâyesi

DESTEK YAYINLARI: 1264
KİŞİSEL GELİŞİM: 203

NURİ SEVSEM GÜRVARDAR / HİKÂYE ANLATICISININ YOLCULUĞU

Her hakkı saklıdır. Bu eserin aynen ya da özet olarak hiçbir bölümü,
yayınevinin yazılı izni alınmadan kullanılamaz.

İmtiyaz Sahibi: Yelda Cumalıoğlu
Genel Yayın Yönetmeni: Ertürk Akşun
Yayın Koordinatörü: Özlem Esmegül
Editör: Özlem Küskü
Son Okuma: Devrim Yalkut
Kapak Tasarım: İlknur Muştu
Sayfa Düzeni: Cansu Poroy
Sosyal Medya-Grafik: Tuğçe Budak - Mesud Topal

Destek Yayınları: Eylül 2020
Yayıncı Sertifika No. 13226

ISBN 978-605-311-832-9

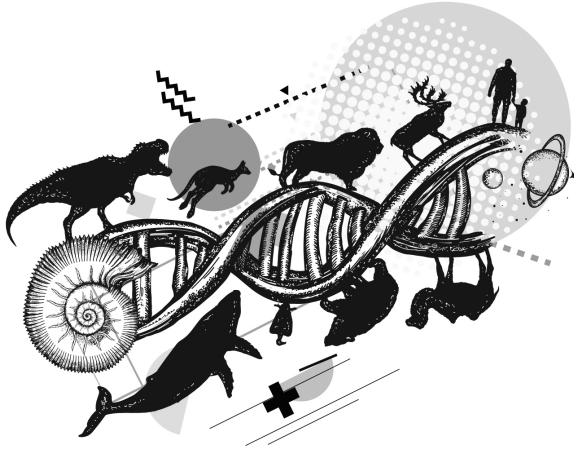
© Destek Yayınları
Abdi İpekçi Caddesi No. 31/5 Nişantaşı/İstanbul
Tel. (0) 212 252 22 42
Faks: (0) 212 252 22 43
www.destekdukkani.com
info@destekyayinlari.com
facebook.com/DestekYayinevi
twitter.com/destekyayinlari
instagram.com/destekyayinlari
www.destekmedyagrubu.com

Deniz Ofset – Nazlı Koçak
Sertifika No. 40200
Maltepe Mahallesi
Hastane Yolu Sokak No. 1/6
Zeytinburnu / İstanbul

Hikâye Anlatıcısının Yolculuğu

Ateş Başından Cam Kulelere
Homo Narran'ın Kadim Hikâyesi

Nuri Sevsem Gürvardar

En güzel hikâyem Seher'e...

İÇİNDEKİLER

TEŞEKKÜRLER...	13
GİRİŞ	17
GELİŞME	25
1. BÖLÜM:	
HİKÂYE ANLATICILIĞINDAN	
HİKÂYELEŞTİRMEYE	25
HİKÂYE ANLATICISININ SINIRI	25
Kavramlarda kaybolalım...	31
İşi biraz sevimsizleştirecek mevzular...	33
Ne Öğrendik?	39
2. BÖLÜM:	
HİKÂYELER BEYNİMİZE	
NELER YAPIYOR?	41
ŞU BEYİN DENEN MUHTEŞEM ORGAN	41
Bir ben var, benden içeri...	43
Mükemmel “arızalı” beyin...	47

Harekât merkezi, acil kodlu mesajımız var.....	50
Sırlar ortaya dökülürken.....	53
Beynin kimyası.....	58
Çanak kale içinde ayna nöronlar.....	62
Ne Öğrendik?	67

3. BÖLÜM:

KAHRAMANIN BİZE ANLATTIKLARI	69
HİKÂYELERİN BİTMEYEN YOLCULUĞU.....	69
Ne yolculukmuş arkadaş.....	71
Kimdir bu adam?	74
Arketipsel pattern... monomit... ve diğer bazı şeyler... ..	78
Az bazen daha çoktur.....	86
Hikâye Çalışması-1	97
Benim hikâyem.....	104
Ne Öğrendik?	111

4. BÖLÜM:

İYİ HİKÂYELELER TASARLAMAK.....	113
HİKÂYELEŞTİRMENİN HİKÂYESİ.....	113
Dinleyiciyi Tanımak (Kime Anlatacağız?).....	117
I. Dinleyici Haritası Oluşturmak (Demografik Analiz)	
Dinleyici Sayısı.....	121

Yaş Dağılımı	121
Cinsiyet Dağılımı	122
Kültürel Geçmiş	123
Dinleyici Kitlenizin Birbirini Tanınması	123
Değerler ve İnançlar	124
Profesyonel Geçmiş	125
Hikâyelere ve Hikâyeleştirmeye Bakış Açısı	125
Potansiyel “Arıza” Çıkarıcılar	126
Gönüllü/Zoraki Dinleyiciler.....	127
II. İhtiyaç Haritası Oluşturmak (İhtiyaçlar Analizi)	128
III. Dinleyici Performansı (Performans Analizi).....	129
İyi Bir Hikâyenin Bileşenleri (Ne Anlatacağız?)	131
I. Anlam Bütünlüğü (İlkokul yıllarına dönüş)	131
Hikâye Çalışması-2	135
II. Nedensellik	136
Hikâye Çalışması-3	140
III. Kahraman (Yine mi?).....	140
Hikâye Çalışması-4	143
IV. Hikâye Eğrisi ve Çatışma (Eğrisiyle doğrusuyla).....	146
Hikâye Çalışması-5	150
V. Yapı (Ustalardan alınacak dersler).....	150
Hikâye Çalışması-6	152

VI. Duyulara Dokunmak (Kimyasallar işbaşına)	153
Hikâye Çalışması-7	155
VII. Duyular (Beşi bir yerde)	156
Hikâye Çalışması-8	157
VIII. Beklentiyi Artırmak (Zeigarnik Etkisi).....	157
IX. Özgünlük (Acı çekmek özgünlükse...).....	160
X. Sadelik	161
Hikâye Anlatıcısının Dili (Nasıl anlatacağız?).....	162
Sesin/Tonun Seçilmesi	163
Beden Dili ve Görünüm	164
Ortamı Kullanmak	164
Bağ kuracak ya da şaşırtacak bir giriş	166
Duyulara Hitap Edecek Destekler	167
Hikâye Dosyası	168
Prova	169
Hikâye Çalışması-9	170
Ne Öğrendik?	171

5. BÖLÜM:

GÜNÜMÜZDE HİKÂYELEŞTİRME	173
ATEŞ BAŞINDAN, CAM KULELERE	173
“İŞ”TE HİKÂYELEŞTİRME	177
“CANAVAR” Gibi Bir Öykü	177

İş Hayatında Hikâyeleştirme Uygulamaları	182
VERİ HİKÂYELEŞTİRME.....	188
Rakamların Hikâyesini Anlatmak.....	189
SİYASET VE HİKÂYELEŞTİRME.....	201
MARKA HİKÂYESİ	217
PAZARLAMADA HİKÂYELEŞTİRME.....	224
EĞİTİMDE HİKÂYELEŞTİRME.....	234
Ne Öğrendik?	244
SONUÇ	247
YAZAR HAKKINDA	253

TEŞEKKÜRLER...

Sanırım işin en zor kısmındayım. Benim gibi hafızası zayıf birisi için bu kitabın ortaya çıkmasında katkısı olanları atlama-
dan sıralamak oldukça zor ama bir o kadar da önemli. Yaklaşık
on bir ay önce bir gece vakti bilgisayarımın başına oturduğum-
da almaya başladığım notların içerisinde şöyle bir şey yazılı:

*“Sadece bir kitap yazmak için çabalama! Önceliğin insan
tanımak olsun.”*

On bir aydır yaptığım da aynen bu oldu. Her bir bölüm için
birçok insanın fikrini almaya, onlardan farklı bakış açıları edin-
meye çalıştım. Kimileri konuşma veya görüşme talebime geri
dönüş dahi yapmadı ama eminim geçerli sebepleri vardır. On-
lara kesinlikle kızgın veya dargın değilim. Ama gönül isterdi ki,
onların derin birikimlerinden ve görüşlerinden bazı parçaları
da sizinle paylaşabileyim.

Bazılarıyla ise yazışarak ya da yüz yüze görüşerek fikir alışve-
rişinde bulunma şansım oldu. Bu vesileyle tanıdığım her insand-
an bir şeyler öğrendiğimi düşünüyorum ve onlara minnettarım.

Sevgili Seda Genç'e ülkemizde henüz emekleme dönemini
yaşayan nöro-pazarlama konusuna dikkatimi çektiği ve tecrü-
belerini açık yüreklilikle paylaştığı için çok teşekkür ederim.

Değerli Barış Nasır'a öncelikle alçakgönüllülüğü ve teva-
zuu, sonra da verdiği destek için binlerce teşekkürler. Tüm

içtenliğimle çalışmalarında başarılar diliyorum. Eminim onun adını ileride çok daha fazla duyacağız.

Erol Başaran Bural'a "hikâyeleştirme" konusunu konumlandırırmamda verdiği katkı ve samimi eleştirileri için teşekkür ediyorum. Seni tanıdığım için kendimi her zaman şanslı sayıyorum dostum.

Sevgili Tuba İslam'ı Sertaç Doğanay Hoca'mın yaptığı bir LinkedIn paylaşımında görmüştüm. Verinin hikâyesini yazmaya çalışırken yolladığım destek talebi mesajına olumlu dönüş yapması, benim için anlatılması oldukça zor bir konuya omuz vermesi inanılmazdı. Çok teşekkürler Tuba Hocam. İngiltere'ye kucak dolusu selamlar.

Çok kıymetli İlhan Yılmaz... Sizi sadece müthiş bir hikâye anlatıcısı olarak değil, bir dost olarak da tanıdığım için çok mutluyum. Başarı hikâyelerinizi dinlemeye devam edeceğimizden adım gibi eminim. Çok sağ olun.

Siyasetle hikâye kavramını yan yana getirmemde değerli Şeyda Taluk Hoca'mın katkılarını inkâr etmem mümkün değil. Sorularıma sabırla cevap verdiğiniz ve beni bilgece yönlendirdiğiniz için binlerce teşekkür hocam.

İçerik ve marka konusunda verdiği destek için sevgili Gamze Nurluoğlu'na sonsuz teşekkürler. Ama onun bana kattıkları, bu kitabın içindekilerden çok daha fazla. Kelimenin tam anlamıyla bir sosyal medya özürsünü, içerik üretir hale getirdi. İyi ki sizi tanımışım Gamze Hanım.

Dr. Sertaç Doğanay... Belki bu kitabın içinde adı geçmiyor ama sayesinde o kadar farklı insanla tanışma ve konuşma fırsatı buldum ki katkısını asla inkâr edemem. Sertaç Hocam iyi ki tanışmışız ve iyi ki varsınız. Sizden ilham almaya elimden geldiğince devam edeceğimden emin olabilirsiniz.

Sevgili dostum ve ortağım Murat Mete. Bu yolculukta beni asla yalnız bırakmadığın ve her daim akıl hocam olduğun için sana da çok teşekkürler. Sanırım Beşiktaş'ta bir kahve dükkânında yaptığımız sohbetlerin, sonuçta bu kitaba vesile olacağını ikimiz de tahmin edemezdik. Kahve gerçekten de bahaneymiş!

Çok kıymetli editörüm Özlem Küskü ve Destek Medya Grubu'nun değerli üyelerine bu zorlu yolculuğu mutlu bir sona bağlayabilmemi sağladıkları için sonsuz teşekkürler. Umarım yeni maceralarda yine yanımda olmaya ve beni "destek"lemeye devam edersiniz.

Ülkemin çok değerli hikâye anlatıcıları... Çocukluğumda Orhan Boran ve Yuki... Çok kıymetli Halit Kıvanç. Radyo başında nefes almadan geçirdiğim eşsiz saatlerin müsebbibi değerli Orhan Ayan. Canım Adile Naşit, Ferhan Şensoy. Şimdilerde keyifle dinlediğim Sunay Akın, Cem Yılmaz, Müfit Can Saçıntı. Elli yıllık yaşamımı renklendiren ve adını yazamadığım daha pek çok büyük usta. Sizler olmasaydınız, hayat gerçekten çekilmez olurdu. Hepinize çok teşekkürler.

Sanırım en büyük teşekkürü bir süreliğine ihmal ettiğim ailem hak ediyor. Eşim Seher, çocuklarım Bahar Su ve Sarp benim bu yazım maceram boyunca özellikle de geceleri pek yüzümü göremediler. Yine de beni cesaretlendirmeye ve güç vermeye devam ettiler. İyi ki varlar ve iyi ki (hâlâ) yanımdalar.

Ve siz sayın okurlar... Eğer bu kitabı elinize aldıysanız, artık bir hikâyeyi paylaşıyoruz demektir. Bu hikâyenin bir parçası olduğunuz için size de çok ama pek çok teşekkürler. Fakat maceramız daha yeni başlıyor. Bu uzun ama bir o kadar da zevkli yolculukta sizlerin de benim kadar eğleneceğinize inanıyorum. Hem zaten hikâyeleri kim sevmez ki?

“Eren atomlardan değil, hikâyelerden oluşur.”

Muriel Rukeyser

GİRİŞ

Bir varmış... Bir yokmuş...

Yeni emekli olmuş adamın biri, artakalan ömrünü ayaklarını uzatıp huzur içinde geçirmek yerine son derece zorlu bir maceraya atılmaya karar vermiş. “*Hikâye*” kelimesinin palavra, yalan, abartı ile eşanlamda kullanıldığı bir ülkede, insanları hikâyelerin gücüne inandırabilmekmiş tüm gayesi. Başlangıçta herkesi hikâyelerini anlatmaları için nasıl cesaretlendirebileceğini çok düşünmüş. Sonunda bunun yolunun iyi hikâyelerin biraz da çabayla tasarlanmasından geçtiğini görmüş. İşte böylesine ulvi bir misyonda hem gelin hem güvey olan adam, bir yaz günü geçmiş bilgisayarının başına ve duyduklarını, bildiklerini dili döndüğünce merak edenlere anlatmaya karar vermiş. Başlangıçta o kadar heyecanlıymış ki üzerinde oturmakta olduğu vücut parçası ter içinde kalmış. Bir ara yazmak yerine bisikletine atlayıp uzun bir tura çıkmayı ya da oltasını alıp Boğaz’a inmeyi ve bu işi sonsuza kadar ertelemeyi bile düşünmüş. Ama öte taraftan maceranın, meydan okuyuşun karşı konulmaz cazibesi adamı öylesine büyülemiş ki başladığı işi bitirmeden asla huzur bulamayacağına karar vermiş. Bunun da ötesinde kendisini, epeydir gönüllerden ırak düşen hikâyelere ve vaktiyle üzerinde yaşadığı

topraklardan çıkmış nice hikâye anlatıcısına karşı borçlu hissediyormuş. İlk cümleler beyaz ekranda belirmeye başladığında adamın dudakları hafif bir tebessümle kıvrılmış. “Bu da benim hikâyem...” demiş içinden. “Evreni oluşturan o büyük hikâyenin belki de kısa bir dipnotu... Ama sonuçta benim hikâyem! Ben inanıyorum ki dünyayı güzelleştirecek bir sürü hikâyesi var insanların. Ve bu hikâyeler sadece anlatılmayı bekliyor.” Adam gülmüş ve adamı onaylar gibi bir yıldız geceyi baştan aşağı yarak bir başka hikâyecinin rüyasına düşmüş.

Hikâye anlatıcılığı ile ilgili ne zaman bir makale, kitap ya da basılı herhangi bir şeye rast gelseniz mutlaka içerisinde bir yerlerde şu cümlelerle karşılaşacaksınız: *“Binlerce yıl önce atalarımızın ateş başında başlattıkları bu kadim yolculuk...”* Ve şöyle devam eder yazı: *“Her birimiz aslında birer hikâye anlatıcısıyız. Çünkü bu yetenek bizim genlerimize işlenmiş ve orada, derinlerde bir yerlerde kullanılmak üzere hazır bekliyor...”*

Vay canına!

Gerçekten cesaret verici kelimeler, öyle değil mi? İnsanın bir anda yerinden fırlayıp, yakaladığı ilk dinleyiciye bir hikâye anlatması geliyor. Kendinizi dünyanın herhangi bir şehrindeki TED sahnesinde hayal etmeniz, dahası yüzlerce entelektüel insanın ayakta alkışladığı bir konuşmanın kahramanı olarak görmeniz işten bile değil. Ya da camdan bir plazanın Boğaz manzaralı toplantı odasında fikirlerinizi anlattığınız yatırımcının elinde çek defteri ve yüreğinde minnetle bir anda boynunuza sarıldığını hayal etmek ne güzel olurdu, değil mi?

Gerçekten de bu *hikâye* işi böyle mi çalışıyor? Eğer bu doğruysa, yani içimizde gizli bir Sunay Akın taşıyorsak, bir bakıma hepimizin elinde Harry Potter'ın sihirli çubuğundan var ve açamayacağımız kapı, üstesinden gelemeyeceğimiz zorluk yok demektir.

Ama benim size bir kötü, bir de iyi haberim var.

Kötü haber şu ki, hayaliniz her ne ise buna ulaşmak o kadar da kolay olmayacak. Yani elinizde sihirli çubuk yok. En azından şimdilik! İyi habere gelirsek, evet iyi *tasarlanmış* hikâyeler gerçekten de işe yarıyor. Ama bunu yapmak, yani iyi bir hikâye tasarlayıp anlatmak kolay bir iş değil. Ciddi bir emek ve biraz da cesaret istiyor.

Yerli veya yabancı kaynakları taradığımızda hikâye anlatıcılığı ile ilgili pek çok kitaba, videoya, makaleye rast gelirsiniz. Bunların yaklaşık yüzde doksanı hikâyelerin büyüünden bahseder. Çok az bir kısmı ise nasıl büyücü olunacağından. Yaman bir çelişkidir bu ve insanın gerçekten “hikâye-palavra” paradoksuna inanası gelir!

Konuşma veya eğitimlerde bana nasıl büyücü olacağını soranlara genellikle hikâyeleştirme yoluyla cevap vermeyi tercih ediyorum. Bunu yaparken de basit bir metafordan istifade ediyorum: *Bisiklet sürmek!* Bir dinleyin, eğer aklınıza yatmazsa bu kitabı dengesiz mutfak masanızın ayağının altına destek olarak kullanmakta serbestsiniz.

Yaklaşık beş senedir İstanbul sokaklarında bisiklete biniyorum. Bu önceleri işe gidip gelmek için bulduğum bir çözümken, şimdilerde hem spor hem de keyif amaçlı bir uğraş oldu benim için. Haftanın üç günü belirlediğim parkurlarda üç veya dört saatlik turlar yapıyorum. Bazen Boğaz'ın kenarında, bazen Taksim'in keşmekeşinde pedal çeviriyorum. İnanılmaz bir özgürlük hissinin yanında zihnimin de bir kuş gibi hafiflediğini hissediyorum.